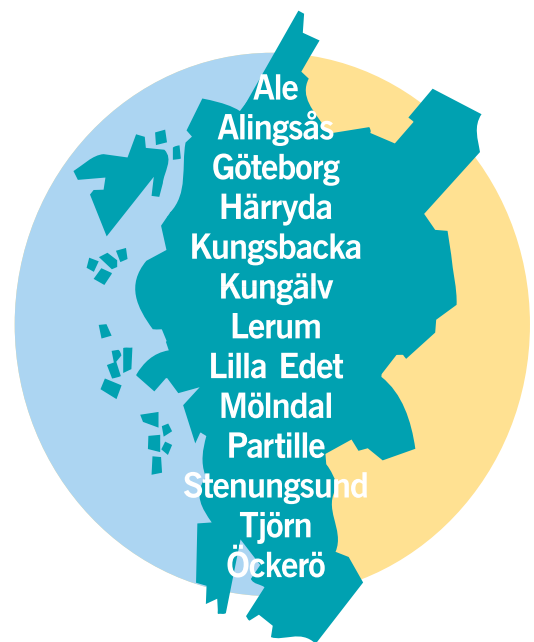

Uthållig tillväxt

Mål och strategier med fokus
på hållbar regional struktur

En del av det
goda livet i
Göteborgsregionen

Förbundsstyrelsen beslöt 2006-05-16 att anta föreliggande mål- och strategidokument "Uthållig tillväxt – mål och strategier med fokus på hållbar regional struktur", daterat maj 2006, att lägga till grund för GRs arbete med att utveckla Göteborgsregionen

Uppdragsorganisation

Uppdragslämnare: Förbundsstyrelsen GR
Styrgrupp: Förbundsstyrelsens presidium
Uppdragsansvarig: Bibbi Carlsson, förbundsdirektör, GR

Projektgrupp, underlagsmaterial:

Bo Aronsson, GR, projektledare
Pia Arnesson, GR, projektledare för rådslag 2
Henrik Einarsson, BRG, projektledare för "Tillväxt i Göteborgsregionen – ett strategiunderlag", m.fl. studier
Jan Gustafsson, Vägverket Region Väst, ordförande i ledningsgruppen för HUR 2050 respektive K2020

Projektgrupp, rådslag 3 och bearbetning:

Bo Aronsson, projektledare
Pia Arnesson, GR
Margrethe Kristensson, GR
Gunnel Rydberg, GR
Anita Rynvall Mårtensson, GR

Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)
Box 5073
402 22 Göteborg

Tel: 031- 335 50 35

E-post: gr@gr.to eller förnamn.efternamn@gr.to

Bakgrund

Syftet med föreliggande mål- och strategidokument är att lägga en stabil grund för det fortsatta gemensamma arbetet med att utveckla Göteborgsregionen till en stark och tydlig tillväxtregion i Europa - en region som är attraktiv att bo, leva och verka i, samt besöka.

Förbundsstyrelsen beslöt 2005-09-26 att påbörja arbetet med att upprätta ett förslag till mål och strategier för utveckling av Göteborgsregionen och att arbetet skulle bedrivas så att förbundsstyrelsen skulle kunna ta ställning till ett brett förankrat förslag vid styrelsekonferensen i maj 2006.

Förbundsstyrelsen gav härefter 2005-12-15 presidiet i uppdrag att genomföra samråd med medlemskommunernas fullmäktigeförsamlingar utifrån ett då upprättat arbetsmaterial. Föreliggande handling är det mål- och strategidokument som är resultatet av denna process.

Handlingen är en direkt bearbetning av det arbetsmaterial som har diskuterats under den politiska processen (rådslag 3). Till stöd för bearbetningen har legat alla de synpunkter som framförts under processens gång. Dessa finns dokumenterade i dels minnesanteckningar från respektive kommunfullmäktige, dels en särskild handling: "Samrådsredogörelse - sammanfattning av rådslag 3 i GRs medlemskommuner, januari - mars 2006".

Det bör särskilt observeras att den närmare inriktningen och avgränsningen av arbetet har preciserats till att omfatta "uthållig tillväxt - mål och strategier med fokus på hållbar regional struktur" (infra-, bebyggelse- och grönstruktur). Mål- och strategidokumentet gör därmed inte anspråk att vara heltäckande i frågor som rör regional utveckling.

Förkortningar och begrepp

BRG	<i>Business Region Göteborg AB</i>
GR	<i>Göteborgsregionens kommunalförbund</i>
VGR	<i>Västra Götalandsregionen</i>
SCB	<i>Statistiska Centralbyrån</i>

Lokal arbetsmarknad

När pendlingen mellan två eller flera kommuner når en viss nivå bildar de statistiskt sett en lokal arbetsmarknad (SCB). I Göteborgs lokala arbetsmarknad ingår förutom GRs kommuner idag även Orust, Vårgårda, Bollebygd och Mark. För att knytas till en lokal arbetsmarknad utanför den egna kommunen krävs en utpendling av mer än 20 procent av den förvärvsarbetande nattbefolkningen och att största delen av dessa pendlar till det som definieras som det lokala centrumet (Göteborg) eller någon av de kommuner som är knuten till det lokala centrumet. Alingsås är enligt denna definition direkt knutet till Göteborg medan Vårgårda genom sin stora utpendling till Alingsås indirekt knyts till Göteborgs lokala arbetsmarknadsregion.

En lokal arbetsmarknadsregion kan även kallas en gemensam bostads- och arbetsmarknadsregion, pendlings- eller funktionell region. I Göteborgs lokala arbetsmarknad bor idag (2004) ca 940 000 invånare och den är därmed landets tredje största efter Stockholm (ca 2 230 000 invånare) och Malmö (ca 960 000 invånare).

Regionförstoring

Regionförstoring är en pågående process som innebär att lokala arbetsmarknader växer geografiskt genom att pendlingsmönstret förändras. Regionförstoring styrs av hur hushållen väljer att bo och arbeta. Förutsättningar för regionförstoring är goda kommunikationer och för den enskilde acceptabla uppoffringar i form av bl.a. tid och pengar.

Uthållig tillväxt

Begreppet är hämtat från Vision Västra Götaland. Där finns det som en del av definitionen av det goda livet: "uthållig tillväxt, som skapar resurser för alla, och för ett rikt kulturliv". Visionen är en plattform för arbetet med att stärka Västra Götaland som en attraktiv region att bo och verka i. Den har tagits fram i samarbete mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna genom de fyra kommunförbunden, och med medverkan från en lång rad parter i övrigt.

Vi vill tillsammans utveckla det goda livet i Göteborgsregionen

Göteborgsregionen ska vara en stark och tydlig tillväxtregion i Europa – en region som är attraktiv att bo, leva och verka i, samt besöka. Genom ett gemensamt, målinriktat arbete vill vi stärka regionens kvaliteter och aktivt arbeta för att möta framtidens utmaningar.

Vi ser ett starkt näringsliv och en uthållig tillväxt som förutsättningar för ett fortsatt välstånd – det goda livet - för alla. Göteborgsregionen ska vara en stark utbildnings- och kulturregion. Teknologi, kreativitet, öppenhet och mångfald är viktiga driv-krafter för regionens utveckling.

Vårt arbete utgår från Vision Västra Götaland – Det goda livet. Det innebär att vi vill verka för en utveckling i balans mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna och en tillämpning av perspektiven; den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering.

Vi har identifierat fem mål- och strategiområden som viktiga i arbetet med att utveckla regionens struktur i syfte att skapa gynnsamma förutsättningar för en uthållig tillväxt. Vi vill

- stimulera en fortsatt befolkningstillväxt och samtidigt ta vara på de möjligheter en fortsatt regionförstoring ger.
- stärka de kvaliteter som gör att vi vill bo, leva och verka i Göteborgsregionen.
- skapa en stark och långsiktigt hållbar regional struktur som utgår från storstadsområdets möjligheter.
- utveckla en långsiktigt hållbar infrastruktur med en attraktiv kollektivtrafik.
- fördjupa samarbetet ytterligare mellan alla inblandade aktörer.

I det följande formuleras de mål och strategier som vi vill lägga till grund för det gemensamma arbetet med det goda livet i Göteborgsregionen.

Vi vill stimulera en fortsatt befolknings-tillväxt och samtidigt ta vara på de möjligheter en fortsatt regionförstoring ger

Ekonomisk forskning visar att det finns starka samband mellan en regions storlek och dess förmåga att generera tillväxt. För att Göteborgsregionen skall vara en av Sveriges ledande tillväxtregioner krävs det en medveten strategi om att öka antalet invånare. Det handlar dels om födelseöverskott och ökad inflyttning, dels om att underlätta för invånare som vill arbeta i Göteborgsregionen men bo i andra delar av Västsverige (s.k. regionförstoring).

Göteborgsregionen har under många år varit en av landets mest attraktiva regioner att bo, leva och verka i. Befolkningen har ökat med nästan en procent per år (ca 6 700 invånare per år sedan 1990) till följd av födelseöverskott och inflyttning. Befolkningsökningen har varit

bland de kraftigaste i Europa under de senaste 20 åren. Ur ett tillväxt- och välfärdsperspektiv är det viktigt att fortsätta på den inslagna vägen. Genom inflyttning tillförs regionen kontinuerligt kompetens, kreativitet och föryngring, samtidigt som fler människor får tillgång till vår vackra region och den tillväxt som kan skapas här.

Parallellt med inflyttningen till landets storstadsregioner pågår en förstoring av de lokala arbetsmarknaderna kring storstäderna. I Mälardalen och Skåne har regionförstoringen varit omfattande och medfört en betydande ökning av tillväxten.

Potentialen för att utöka Göteborgs lokala arbetsmarknadsregion (regionförstoring) bedöms som mycket stor. Idag är t.ex. rörligheten mellan Trollhättan och Göteborgsregionen samt mellan Borås och Göteborgsregionen mycket låg. Det innebär svårigheter för både företag och individer att hitta ”rätt” personal respektive jobb.

Modellberäkningar visar på att en regionförstoring skulle medföra en ökad sysselsättning i hela Västsverige. En ytterligare effekt är att den tillväxt som skapas i Göteborgsregionen genom regionförstoringen sprids till stora delar av övriga Västsverige.

- *Befolkningsökningen inom Göteborgsregionen ska vara minst 8000 invånare per år.*
- *Göteborgs lokala arbetsmarknad ska år 2020 omfatta närmare 1,5 miljoner invånare.*

Kommentar: En attraktiv livsmiljö, en balanserad nyproduktion av bostäder och en utbyggd infrastruktur i regionen är några viktiga faktorer som stödjer denna utveckling. En attraktiv livsmiljö inbegriper allt från en god yttre miljö till god tillgång på vård, omsorg, utbildning, evenemang och kultur mm.

Vi vill stärka de kvaliteter som gör att vi vill bo, leva och verka i Göteborgsregionen

Göteborgsregionen har under lång tid framgångsrikt attraherat en kontinuerligt ökande befolkning. Många väljer att bo och verka i regioner som erbjuder en hög livskvalitet. Det senaste decenniet har visat Göteborgs konkurrenskraft som studentstad och turiststad. Samtidigt har först Mölndal (2002) och därefter Göteborg (2004) utsetts till årets tillväxtkommun. Modern ekonomisk teori pekar på att näringslivets investeringar idag i hög grad styrs till regioner där människor väljer att bosätta sig.

Göteborgsregionen är idag en modern stadsregion med tillgång till stora naturvärden förenade med kust och hav. Vid frågor till boende och verksamma inom regionen vad man ser som främsta kvaliteter med regionen, vad som gör att man vill bo, leva och verka just i Göteborgsregionen, är det dessa kvaliteter – havet, skogen och staden – som vanligtvis nämns. Därnäst framhålls storstadens rika utbud av arbetstillfällen, utbildning, kultur och evenemang.

Teorier om krafterna bakom framgångsrika regioner framhåller bl.a. livsmiljön i vid mening som grundläggande för framgång. Vidare betonas mjuka värden som kreativitet och tolerans vid sidan av mer traditionella som teknologi. En öppen och inkluderande atmosfär – tolerans och mångfald – är en avgörande faktor.

Storstadsregioner står inför särskilda svårigheter att avväga olika kvaliteter i stads- och tätortsbyggandet. Inte sällan står frågor om välbefäendet boende mot miljöstörningar orsakade av trafiken. Det är grundläggande att regionens invånare har en livsmiljö som är utan hälsorisker. I dag styrs dock byggandet i många fall av ett strikt normtänkande. Det behövs ett stads- och tätortsbyggande där utformningen kan prövas utifrån en samlad bild av de kvaliteter som erbjuds och utifrån de berördas – boende, verksamma och besökande – preferenser.

- Närheten till kust, hav, skogar och sjöar ska tas till vara för att utveckla regionens attraktionskraft. Samtidigt ska tillgängligheten till dessa miljöer säkras.
- Stads- och andra tätortsmiljöer ska utformas så att de inbjuder till ett rikt stads- och vardagsliv.
- Livsmiljön ska värnas från skadlig påverkan – alla ska tillförsäkras ren luft och friskt vatten.

Kommentar: Det behövs ett stadsbyggande som utgår från ett helhetstänkande – en öppenhet – för vad som är grundläggande kvaliteter. Vidare behövs planeringsmodeller som ger såväl delaktighet som ansvarstagande.

Det finns konflikter mellan vad som kan vara långsiktigt goda lösningar och vad en strikt tillämpning av dagens regelverk medger i det korta perspektivet.

Vi vill skapa en stark och långsiktig hållbar regional struktur som utgår från storstadsområdets möjligheter

Göteborgsregionens kärna är för liten för att stödja utvecklingen av en framtida arbetsmarknadsregion med växande pendelavstånd. Den är också för liten för att upprätthålla tillräcklig mångfald som stöd för företag på globala marknader. Företag attraheras av stora marknadsplatser och invånarna attraheras av storstadens mångsidiga efterfrågan på arbetskraft och utbud av olika slag.

Kärnan, vilken utgörs av de centrala delarna av Göteborg, förenar regionens bästa tillgänglighet till kommersiell service, kultur, nöjen och offentlighet med regionens största koncentration av arbetsplatser. Den historiska staden utgör, liksom moderna delar som kunskaps- och evenemangsstråken, viktiga inslag för alla Västsveriges invånare. Samtidigt är yttre – såväl historiska som moderna – regiondelscentrum viktiga bärare av såväl identitet som regionala och lokala kvaliteter (arbetsplatser, privat och offentlig service samt attraktiva boendemiljöer) utan att den monocentriska grundstrukturen förtas.

Den dominerande delen av Göteborgsregionens invånare bor i stråket längs E6, dock med en betydande obalans i nordsydlig riktning relativt älvsnittet. Idag bor ca 330 000 invånare norr om och ca 445 000 söder om en axel Göta Älv – Sävåån. Övriga ca 105 000 bor i stråket längs Sävåån/E20 (Partille, Lerum, Alingsås). En bättre balans nord – syd kan medverka till en effektivare struktur, motverka ökade sociala klyftor samt bidra till att skapa en attraktiv regional kärna kring Göta Älv.

- Göteborgsregionen ska utvecklas med en stark och attraktiv regional kärna och längs tydliga stråk med ett flertal starka och attraktiva regiondelscentrum.
- Kärnan ska stärkas med ytterligare 40 000 arbetsplatser och 30 000 boende fram till 2020. Det innebär att stråk och regiondelscentrum till samma tidpunkt ska stärkas med minst 40 000 arbetsplatser och 90 000 boende.
- Den långsiktiga inriktningen ska vara att skapa en befolkningsmässig balans nord – syd med älven och Sävåån som mittaxel.

Kommentar: Kärna och omland utvecklas i symbios. En stark kärna både förutsätter och bidrar till ett starkt omland. En kärnas storlek – och därmed även regionens – är beroende på kapaciteten i regionens trafiksystem. Regionens kärna består av centrala delarna av Göteborg; centrum, Linnéstaden, Majorna och delar av Lundby (Norra Älvstranden). I kärnan finns en tredjedel av regionens arbetsplatser och en sjundedel av befolkningen. Utöver frågan balans nord-syd finns behov av att ägna uppmärksamhet åt frågan balans kustzon – inland.

Vi vill utveckla en långsiktig hållbar infrastruktur med en attraktiv kollektivtrafik.

Med en ökande befolkning och en fortsatt regionförstoring ökar resandebehovet och därmed trycket på regionens transportinfrastruktur och miljö. Vi ser en tilltagande trängsel i centrala snitt samtidigt som det finns uppenbara svårigheter att klara aktuella miljökvalitetssnormer. Utan kraftfulla åtgärder kan den önskade tillväxten komma att hämmas. Det behövs därför betydande strategiska investeringar i transportinfrastrukturen och i kollektivtrafiksystemen.

Ett ökat resande och en fortsatt hög tillgänglighet till viktiga regionala målpunkter förutsätter ett väl utvecklat kollektivtrafiksystem. Pendel- och regiontåg utgör betydande delar i ett sådant system. Västlänken är en nödvändig förutsättning för en fortsatt regionförstoring. För den inre delen av regionen krävs investeringar i spårvägs- och busstrafiksystemet. Det behövs, enligt projektet K2020, en ökning av antalet resande från dagens 400 000 per dygn till 900 000 per dygn år 2020.

Det mest kritiska snittet i regionen är älvsnittet. Att bygga broar och/eller tunnlar innebär mycket betydande investeringar och kräver långa planerings- och genomförandetider. En fullt utbyggd Marieholmsförbindelse är ett steg i arbetet med att stärka sambandet över älven. Andra steg är att ersätta Göta Älvbron och att bygga ytterliggare en förbindelse för kollektivtrafiken.

Göteborgs hamn är Nordeuropas viktigaste hamn med målet att utvecklas från dagens 37 miljoner ton gods årligen till 100 miljoner år 2020. Utvecklingen måste säkras genom att kapaciteten i järnvägssystemet och tillgängligheten för vägtrafiken (bl.a. på väg 155) ökas. Landvetter flygplats har en nyckelroll för regionens utveckling. Flygplatsen behöver stärkas genom Götalandsbanan, ökade resandevolymer (idag 4 200 000 resande/år) och fler internationella non-stopplinjor med ökad frekvens.

- Marieholmsförbindelsen och Västlänken ska vara utbyggda senast 2015 och Götalandsbanan senast 2020.
- K2020 ska vara genomförd senast 2020. Minst 40 procent av resorna i Göteborgsregionen ska göras med kollektivtrafik 2025.
- Hamnbanan ska vara utbyggd i nytt läge senast 2020.
- Landvetter flygplats ska 2020 ha minst 6 000 000 resande/år.

Kommentar: En rad andra infrastrukturprojekt än de ovan angivna behöver genomföras för att stödja den önskade utvecklingen. Bostadsbyggande, handelsetableringar mm måste ske så att de stödjer utvecklingen av kraftfulla kollektivtrafikstråk. Utvecklingen av transportinfrastrukturen måste ske så att inte andra grundläggande kvaliteter i regionen skadas.

Vi vill fördjupa samarbetet ytterligare mellan alla inblandade aktörer

Framgångsrika regioner kännetecknas av att man har väletablerade och respekterade regionala organ som är flexibla och anpassar sina arbetsformer efter de frågor som underhand uppstår. Traditionella planeringsformer ersätts alltmer av process- och delaktighetsmodeller.

Västsveriges och Göteborgsregionens utveckling kan inte bestämmas eller styras av ett fåtal aktörer. För att lägga en stabil grund för en önskad utveckling krävs ett utvecklat samarbete där ansvariga för olika frågor har ett aktivt engagemang och där var och en på sitt håll kan verka för och genomföra de valda strategierna. Ett sådant arbete sker idag och bör kunna utvecklas ytterligare.

Det grundläggande politiska samarbetet mellan medlemskommunerna sker inom GR och BRG. I övrigt är parterna många i frågor som avser den regionala strukturen, från såväl den offentliga som privata sfären; länsstyrelserna i Västra Götaland och Halland, Västra Götalandsregionens olika nämnder och beredningar, Regionförbund Halland, kommunförbunden i Västra Götaland, Banverk, Vägverk, Luftfartsverk, Sjöfartsverk, näringslivet, intresseorganisationer samt universitet och högskola.

I vissa frågor behöver samarbetet ske med aktörer långt utanför Göteborgsregionens gränser. Så är fallet med samarbetet inom exv. Europakorridoren, Göteborg-Oslosamarbetet, Den Skandinaviska Arenan och Airport Region Conference. Även nätverk på denna nivå kan bidra till ett erfarenhetsutbyte eller ett gemensamt agerande som gynnar arbetet med att stärka den regionala strukturen och därmed förutsättningarna för en uthållig tillväxt.

- Tillväxt- och strukturfrågor ska prioriteras i GRs och BRGs arbete.
- Samarbetsformerna med Västra Götalandsregionen och Region Halland ska utvecklas, liksom med de övriga kommun-/kommunalförbunden i utvalda frågor.
- Nätverksarbetet i transportinfrastrukturfrågor ska stärkas. Nya nätverk ska etableras i frågor som identifieras som viktiga för Göteborgsregionens utveckling.
- Samarbetet på nationell respektive internationell nivå ska fortsätta.

Kommentar: Det behövs en dialog med övriga kommun-/kommunalförbund i Västra Götaland och Halland i fråga om fortsatt regionförstoring. HUR 2050 är ett nätverk som bidrar till att skapa en gemensam kunskap om hur ett hållbart transportsystem kan utvecklas i Göteborgsregionen.

Åtgärder för att nå uppsatta mål

Resultatet av samarbetet inom Göteborgsregionen bestäms av dels den politiska vilja som uttrycker vad vi ska åstadkomma, dels vår förmåga att omsätta denna vilja till praktisk handling. För att ta tillvara på Göteborgsregionens unika möjligheter för tillväxt och välfärd, och nå uppsatta mål, ska följande arbetsformer utvecklas vidare:

- *Vi vill ta fram en strukturbild för Göteborgsregionen*

För ett samordnat agerande krävs, förutom gemensamma mål och strategier, ett aktivt arbete för att enas kring hur den regionala strukturen ska utvecklas. Med stöd av en sammanfattande strukturbild, som visar huvuddragen i regionens fysiska struktur, kan aktuella frågor diskuteras. En sådan bild ska vara ett levande dokument som kontinuerligt utvecklas genom den dialog som förs. Den utgör stöd för kommunernas egna arbeten med översiktsplaner och läggs till grund för diskussioner i gränsövergripande frågor. Den utgör också underlag i dialogen med statliga verk och myndigheter i fråga om åtgärder i infrastrukturen mm.

- *Vi vill samordna och stärka infrastrukturplaneringen*

Samspelet mellan bebyggelseutveckling och transportinfrastruktur är avgörande för att skapa en långsiktigt stark och hållbar regional struktur. GR ansvarar idag, genom särskilda beslut i varje medlemskommun, för samordningen av all regional infrastrukturplanering, dvs. sådan planering som berör hela regionen eller två eller flera medlemskommuner. Uppdraget innebär även ett samordningsansvar i fråga om att ta fram underlag för

nationella och regionala investeringsplaner.

Dessa beslut ska förnyas och transportstrategin ses över. Inriktningen på samarbetet ska skärpas att även omfatta en övergripande trafikplan för Göteborgsregionen, där bl.a. kunskapen från K2020 läggs till grund för hur kollektivtrafiken ska utvecklas, samt att verka för ökade finansiella resurser till en hållbar transportinfrastruktur.

- *Vi vill stärka analysen och kunskapsuppbyggnaden*

Analys av bl.a. regionens struktur och ekonomiska villkor är stöd för beslut som leder i önskad riktning. GR och BRG är kunskapsdrivande vad gäller hot mot och möjligheter för regionens utveckling. Detta arbete ska stärkas.

- *Vi vill utveckla hållbarhetsmodellen*

GRs arbete utgår från en hållbarhetsmodell i vilken tre dimensioner ska värderas; hållbar utveckling med dess tre dimensioner, den ekonomiska, sociala och miljömässiga – en ram för allt utvecklingsarbete. Hållbarhetsmodellen ska utvecklas vidare genom en kontinuerlig dialog inom ramen för GRs politiska arbete. En utvecklad modell berör bl. a. näringspolitik, storstadspolitik och miljöpolitik. Stora och aktuella utmaningarna är bl.a. att minska utsläppen av koldioxid från fossila bränslen, att minska oljeberoendet och att minska de sociala klyftorna.

För att nå en uthållig tillväxt ska vi tillsammans även arbeta för att klara *ett balanserat bostadsbyggande* och kunna erbjuda *mark för näringslivet*.

Göteborgsregionens kommunalförbund

Vision och ambition

- skapa nätverk, sprida idéer och stimulera till erfarenhetsutbyte,
  - svara för regional planering,
  - stödja kommunerna med kompetenshöjande insatser,
  - bevaka omvärlden och förmedla framtidsbilder,
  - stimulera debatt och dialog,
- erbjuda service, sambruk och forsknings- och utvecklingsinsatser,
- tillvarata regionens intressen genom uppvaktningar, remissyttranden etc.

Besök Gårdavägen 2 | Post Box 5073, 402 22 Göteborg
Tel 031-335 50 35 | Fax 031-335 51 17
e-post gr@gr.to | www.gr.to